

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału kraj. LW. 8.721/907
dotyczącem Zakładu sadowniczego w Zaleszczykach i wogóle popierania sadownictwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

Dla ciągłości w pracach Komisyi gospodarstwa krajowego potrzebnem jest jest przypomnienie spraw poruszonych w sprawozdaniach z lat 1904 i 1905 dotychczas niezalatwionych, a nieobjętych tegorocznem sprawozdaniem Wydziału krajowego. Pożądaniem jest, aby w najbliższem sprawozdaniu Wydział krajowy zdał sprawę Wysokiemu Sejmowi, czy zrobiono co dla organizacyi handlu owocami, czy korekta doboru odmian drzew owocowych — o którą się z różnych stron upominają — w niedługim czasie jest zamierzoną; czy przeprowadzono jakie pertraktacye co do założenia szkoły ogrodniczej w Krakowie i równoczesnego ustalenia stopniowania nauki w pojedynczych szkołach ogrodniczych.

Nie znachodzi się w sprawozdaniu tegorocznem odpowiedź na pytanie, czy Wydział krajowy doszedł do porozumienia z Radą szkolną krajową co do hodowli i sprzedaży drzew owocowych w ogródkach nauczycieli ludowych.

W sprawozdaniu nie ma podanych przyczyn, dla których posada krajowego inspektora sadowniczego kreowaną nie została mimo, iż Wydział krajowy, Komisyja gospodarstwa krajowego i Wysoki Sejm swą uchwałą z dnia 14. listopada 1905 uznali już potrzebę inspektoratu dla sadownictwa.

W przyszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego pragnie Komisyja znaleźć opinię, czy tworzenie sadów wzorowych, zdaniem Wydziału krajowego, jest odpowiednie. Być może, iż Wydział krajowy uważać chce powiatowe szkółki drzew jako sady wzorowe, co nie byłoby rzeczą właściwą. Komisyja gospodarstwa krajowego poruszając ten przedmiot w zeszłorocznem sprawozdaniu, miała na myśli ogrody, w których rodzące, duże drzewa racjonalnie dla pouczenia prowadzone będą. Również zechce Wydział krajowy ocenić myśl zakładania stacyj obserwacyjnych, o których mówi sprawozdanie LS. 3.898/905.

A. Krajowy Zakład sadowniczy w Zaleszczykach.

W sprawozdaniach z roku 1905 i z roku bieżącego powołuje się Wydział krajowy na zdanie p. Lauchego z Eisgrub. Jeśli p. Lauche nie złożył pisemnego sprawozdania Wydziałowi krajowemu, to niewątpliwie złożył takowe c. k. Rządowi. Byłoby rzeczą wielce pożyteczną, gdyby Wydział krajowy odniósł się do Rządu z prośbą o udzielenie odpisu sprawozdania i takowy podał do wiadomości Sejmu.

Obszerne umotywowanie potrzeby rozszerzenia arerału ogrodu uznaje Komisyja jako trafne, a jako odpowiednią ostrożność w oznaczeniu okresu wakacyjnego dla szkółek. Pozostawić się musi Wydziałowi krajowemu decyzję, jak wielka

dodatkowa przestrzeń jest potrzebna. Zdaniem Komisji gospodarstwa krajowego branie w dzierżawę pewnych przestrzeni na lat kilka ma tę niedogodność, iż zająć może wypadek, że po kilku latach stosownego jakościowo a dogodnie położonego gruntu nie będzie można wydzierżawić lub, że przy zmianie właściciela kontrakt dzierżawny mimo wszystkich prawnych zabezpieczeń rozwiązany będzie. W takim razie powstaje położenie dla krajowego zakładu bez wyjścia, niszczące jego działalność conajmniej na lat kilka, a w każdym razie działalność tę na długo zmniejszające. Komisya sądzi, że racjonalnem jedynie jest zakupienie na rzecz kraju potrzebnej ilości gruntu, na którymby swobodnie przesuwane szkółek drzewnych wykonywać się dało. Parcele nie użyte pod szkółkę można będzie z pewnością zawsze tak wydzierżawić włościanom, iż czynsz pokryje odsetki od włożonego kapitału.

Uznając — jak wyżej powiedziano — potrzebę zwiększenia miernego produkcji drzew owocowych w zakładzie wedle wniosku Wydziału krajowego, nie odstępuje Komisya od wyrażonego w poprzednim swem sprawozdaniu przekonania, że obowiązkiem kraju pierwszorzędnym jest działalnością swoją nie utrudniać przedsiębiorczości prywatnej, nie robić tejże konkurencyi uniemożliwiającej rentowną produkcję drzewek owocowych.

Zmieniając po części zapatrywanie wypowiedziane w zeszłorocznem sprawozdaniu, godzi się Komisya na zdanie Wydziału krajowego, że potrzeba „zaprowadzić przy tym Zakładzie urzędzenia do przerobów owocowych w tych rozmiarach, jakie są niezbędne dla demonstracyi i pouczeń o sposobach zużytkowania owoców nie tylko na domową potrzebę, ale i na większą w tym celu, aby licznym ochotnikom z różnych okolic kraju... podać praktyczną naukę racjonalnej fabrykacyi“ (Sprawozdanie Wydziału krajowego z r. 1907. str. 4). Jednak wyraźnie zaznacza Komisya, iż wszelkie wychodzenie poza ramy wyż oznaczone, byłoby rzeczą nieodpowiednią. Również nie może Komisya przemawiać za zakupnem owoców dla przeróbki na sprzedaż, o ile to dla demonstracyi i pouczeń nie jest niezbędnie potrzebnem. Gdy zaś ze sprawozdania p. Dyrektora Zakładu przebija się tendencya poważnego rozszerzenia przeróbki owoców w słowach: „brak jednak odpowiedniego urządzenia w krajowym Zakładzie sadowniczym nie pozwolił dopomódz właścicielom sadów morelowych w przerobieniu nie nadającego się na wysyłkę materiału“ (Sprawozdanie Wydziału krajowego z r. 1907., str. 10), musi Komisya gospodarstwa krajowego wyraźnie zaznaczyć swe przekonanie, że wszelkie zwiększenie przeróbki kupionym owocem po za ramy demonstracyi i nauki byłoby złem, które z całą pewnością spowoduje duże straty materialne a jeszcze większe straty moralne w niezadowolnieniach stron, skargach na Zarząd krajowy, a co najważniejsza w spaceniu głównego celu, dla którego Zakład Zaleszczycki stworzonym został.

Komisya powtórzyć tu musi wypowiedziane w sprawozdaniu (Ls. 3.898/905) zapatrywanie uchwałą Wysokiego Sejmu zatwierdzone, iż rzeczą prywatnej przedsiębiorczości jest fabryczny wyrób przetworów owocowych, który ma kraj obowiązek popierać finansowo i moralnie. Wydział krajowy winien z całą ścisłością przestrzegać, aby uczenie sposobu przerabiania owoców w Zakładzie Zaleszczyckim nie przeobraziło się w przemysłowe, fabryczne przedsiębiorstwo.

Sprawozdanie o Zakładzie w Zaleszczykach (Alegat do sprawozdania Wydziału krajowego ex 1907) uznaje Komisya z zadowoleniem jako wyczerpujące i świadczące o zamięłowaniu kierownika, jak również o jego staraniach, by kulturę owocowych drzew rozszerzyć i na umiejętnie pokierować tory. Komisya pragnie, aby Zakład rozwijał się dalej tak jak dotąd, i aby praca Zarządu Zakładu jednak i nadal skuteczną była.

B) Popieranie sadownictwa w kraju.

Komisya uznaje wielką wagę usiłowań Wydziału krajowego, aby po powiatach instruktorowie sadownictwa należycie ukwalifikowani działali w sposób sprawozdaniem Wydziału krajowego określony. Niewątpliwie w niedługim czasie szereg powiatów przyłączy się do tych kilku, które już obecnie utrzymują takich instruktorów. Nie może jednak zamilczeć Komisya obawy, rodzącej się ze znajomości krajowych stosunków, iż jeśli powiatowi instruktorowie nie będą mieć jednego zwierzchnika fachowego, działalność powiatów rozstrzeli się, nie będzie jednolitą i prawdziwie pożyteczną.

Co do działalności subwencyonowanych przez kraj towarzystw ogrodniczych, szkółek i t. d., niewiele uwag zrobić potrzeba do sprawozdania Wydziału krajowego.

Znakomicie działające Towarzystwo ogrodnicze w Krakowie rozszerza ciągle swe pole pracy. Kursa wieczorne i kurs dla nauczycieli ludowych przyniosły dużą korzyść słuchaczom i przyczyniły się wielce do zwiększenia zamiłowania i spopularyzowania wiadomości ogrodniczych. Dalsze w tym kierunku zamierzone działanie bez wątpliwości okaże się nader skutecznem tem bardziej, iż znakomite siły fachowe z pełnem poświęceniem podejmują się uczenia. To też Komisya uznaje zupełne uzasadnienie prośby Towarzystwa, aby Wysoki Sejm przyznał na dalszych lat sześć subwencyę w dotychczasowej wysokości 6.000 koron tem bardziej, iż zakład „Glinka“ nie będzie mógł jeszcze utrzymać się z własnych dochodów.

Zadowolniającem jest sprawozdanie o zakładzie powiatowym w Limanowej i działalności p. Lichańskiego. Pragnąć tylko należy, aby przeszczepianie drzew w szybszem postępowało tempie i aby urządzenie suszarni bezdymnych nie ograniczało się tylko na powiat limanowski lub najbliższą okolicę. Wydział krajowy dołoży niewątpliwie starań, aby i w innych częściach Galicyi poznano suszarnie bośniackie i nauczono się je używać.

Na podstawie tego sprawozdania waosi Komisya gospodarstwa krajowego,

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego LW. 8.721/1907 o krajowym zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach i o popieraniu sadownictwa w kraju.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do rozszerzenia ogrodu w krajowym Zakładzie sadowniczym przez dokupno, a w razie niemożności nabycia przez wydzierżawienie powierzchni, która okaże się potrzebną, aby mógł być zachowanym konieczny okres wypoczynku gleby przy uprawie drzew owocowych.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia do budżetu wydatku na rekonstrukcyę budynku szpitalnego celem urządzenia w nim uczelni przerobu owoców.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Gniewosz.

